

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

SCENARIUSZ SZKOLENIA

Porozumiewanie się w językach obcych - III etap edukacyjny

CZĘŚĆ STACJONARNA

Autor: Anna Dudek

Lublin, 2018

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor
ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26
www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

SCENARIUSZ SZKOLENIA

Porozumiewanie się w językach obcych - III etap edukacyjny

Wprowadzenie

Scenariusz szkolenia został opracowany w oparciu o ramowy program szkolenia przygotowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w ramach projektu pozakonkursowego pn. *Zwiększenie skuteczności działań pracowników systemu wspomagania i trenerów w zakresie kształcenia u uczniów kompetencji kluczowych* (PO WER Dz. 2.10 Typ 1).

Szkolenie składa się z 9 modułów realizowanych w praktycznej formie warsztatowej. Stanowią one logiczny ciąg myślowy. Scenariusz szkolenia zawiera liczne odwołania do osobistych dotychczasowych doświadczeń uczestników. Bazuje na posiadanej wiedzy, umiejętnościach i kompetencjach nauczycielskich. Opiera się na wzajemnym uczeniu się i dobieraniu adekwatnych form pracy w zależności od potencjału, potrzeb i warunków uczenia się grupy. Odnosi się do trzeciego etapu kształcenia uwzględniając zachodzące zmiany rozwojowe ucznia poprzez łagodne przejście z etapu przedszkolnego do I etapu edukacji, z pierwszego do drugiego i na kolejne etapy. Umiejętnie łączy rozwijanie różnych kompetencji kluczowych w obrębie każdego z etapów w określonych 5 kompetencjach kluczowych: 1. cyfrowych (TIK), 2. matematyczno-przyrodniczych, 3. porozumiewania się w językach obcych, 4. postaw - innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej, 5. umiejętności uczenia się – poprzez nauczanie eksperymentalne i doświadczanie. Główne ćwiczenia w ramach szkolenia nakierowane są na organizowanie warunków uczenia się języków obcych i metody rozwijania umiejętności językowych w pisaniu, czytaniu, mówieniu, głównie na przykładzie języka angielskiego, z zastosowaniem umiejętności pracy zespołowej uczniów na III etapie edukacyjnym.

Uczestnictwo w szkoleniu stanowi przygotowanie do pełnienia roli osoby wspomagającej proces rozwoju szkoły w określonym obszarze kompetencji kluczowych. Planowanie formy ćwiczeniowej zachęca do wysokiej aktywności, rozwoju kreatywności uczestników i podejmowania odpowiednich kroków w kierunku własnego rozwoju i wspierania rozwoju szkoły. Organizacja szkolenia w trzech 3-dniowych spotkaniach stacjonarnych oraz w szkoleniu e-learningowym pomiędzy nimi pozwala na wykorzystanie optymalnych warunków i możliwości osiągnięcia wysokiej efektywności przekładającej się na bezpośrednie zastosowanie nabytych umiejętności w praktyce pedagogicznej.

Każdy moduł szkoleniowy kończy ćwiczenie z zakresu praktycznego wspomagania szkoły: określania obszaru kompetencji kluczowych, doboru i wykorzystania narzędzi diagnostycznych, sposobów i form prowadzenia wspomagania, refleksji nad posiadanymi zasobami i elementy planowania rozwoju własnego jako uczestnika szkolenia.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Wskazówki metodyczne dla trenera:

Scenariusz szkolenia zawiera szeroki zbiór możliwości i form prowadzenia szkolenia. W dostosowaniu do sytuacji trener dobiera odpowiednie ćwiczenia dbając o właściwy klimat uczenia się, organizując potrzebną przestrzeń, warunki i czas do przećwiczenia odpowiednich umiejętności z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb i możliwości uczestników grupy oraz procesu grupowego prowadzącego do osiągnięcia założonych celów szkolenia.

Poszczególne moduły szkolenia stanowią logiczną całość ściśle ze sobą powiązaną, co wskazuje, że pełne przygotowanie do prowadzenia procesu wspomagania rozwoju szkoły wymaga aktywnego uczestnictwa we wszystkich zajęciach.

Główny kierunek: Jak prowadzić wspomaganie pracy szkoły, które przyczynia się do rozwijania kompetencji kluczowych uczniów?

Temat: Porozumiewanie się w językach obcych - III etap edukacyjny

Cel ogólny:

Rozwój umiejętności procesowego wspomagania szkół w rozwijaniu kompetencji kluczowych uczniów w obszarach związanych z porozumiewaniem się w językach obcych.

Cele szczegółowe (efekty):

Uczestnik szkolenia:

- charakteryzuje kompetencje kluczowe, rozumie ich rolę i znaczenie w procesie uczenia się przez całe życie oraz w przygotowaniu uczniów do funkcjonowania w społeczeństwie i dorosłym życiu
- uzasadnia potrzebę rozwoju kompetencji porozumiewania się w językach obcych i wpływ procesu uczenia się/nauczania na jej kształtowanie na III etapie edukacyjnym
- wskazuje metody i technik uczenia się i nauczania służące rozwijaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych i określa warunki do ich realizacji na III etapie edukacji
- zna założenia kompleksowego wspomagania szkół i zadania instytucji systemu wspomagania
- prowadzi wspomaganie szkoły/placówki w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów, wykorzystując wiedzę na temat metod i technik uczenia się/nauczania
- organizuje pracę zespołową nauczycieli w celu kształtowania kompetencji kluczowych uczniów
- określa swój potencjał zawodowy oraz planuje dalszy rozwój w roli osoby prowadzącej wspomaganie szkół/placówek

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Forma realizacji: szkolenie *blended learning*, część stacjonarna

Metody i techniki pracy: warsztaty, ćwiczenia, techniki wzajemnego uczenia się

Środki dydaktyczne i materiały: prezentacja multimedialna, akty prawne, materiały źródłowe (fragmenty, linki do pełnych materiałów źródłowych), arkusze ćwiczeń, materiały biurowe typu flipchart, pisaki, papier biurowy A4 biały 100 arkuszy/grupę i kolorowy – 5 kolorów po 10 kartek/grupę, karteczki samoprzylepne w 3 kolorach, taśma klejąca, 5 zestawów kolorowych kredek/flamastrów, pomocnicze materiały szkoleniowe typu: piłeczka, zegar, samochódzik; środki dydaktyczne: rzutnik multimedialny, laptop z dostępem do Internetu i z możliwością wyświetlenia filmu.

Plan szkolenia:

Moduł	Nazwa	Liczba godzin
I	Wspomaganie pracy szkoły – wprowadzenie do szkolenia	9
II	Rozwój kompetencji kluczowych w procesie edukacji	7
III	Rozwój kompetencji porozumiewania się w językach obcych na III etapie kształcenia	6
IV	Proces uczenia się a rozwój kompetencji kluczowych	9
V	Kompetencje ogólne istotne w rozwijaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych	7
VI	Językowe kompetencje komunikacyjne jako ważny element kształtowania kompetencji porozumiewania się w językach obcych	8
VII	Środowisko przyjazne kształtowaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych	8
VIII	Wspomaganie pracy szkoły w kształtowaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych	9
IX	Planowanie rozwoju zawodowego uczestników szkolenia w zakresie wspomaganie szkół	7
Razem		70

Moduł I. Wspomaganie pracy szkoły – wprowadzenie do szkolenia

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Cel główny

Rozwój umiejętności planowania działań wspierających szkołę w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów w oparciu o założenia kompleksowego wspomaganie szkół i zadania instytucji systemu wspomagania

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- analizuje założenia kompleksowego wspomaganie szkół i zadania instytucji systemu oświaty odpowiedzialnych za wspieranie szkół
- wskazuje główne zadania osób zaangażowanych w proces wspomaganie szkoły: specjaliści ds. wspomaganie, ekspertów, dyrektora szkoły, nauczycieli
- planuje wykonanie zadania polegającego na organizacji i prowadzeniu wspomaganie dwóch szkół w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów

Metody i techniki pracy: prezentacja, analiza studium przypadku, metaplan, *World Café*, JIGSAW, techniki grupowe

Czas trwania zajęć: 9 godzin

Przebieg szkolenia:

1. Rozpoczęcie szkolenia: 20 min.

Trener: Powitanie uczestników szkolenia, przedstawienie założeń i przebiegu szkolenia oraz koncepcji działań wspierających w prowadzeniu procesu wspomaganie rozwoju szkoły.

Ustalenie zasad współpracy w grupie opartej na wzajemnym zaufaniu i wspólnym uczeniu się, budowaniu poczucia wspólnoty zawodowej, którą łączą zbieżne działania nakierowane na rozwój szkoły, jej uczniów i nauczycieli.

Krótką dyskusją nad koncepcją i metodyką prowadzenia zajęć warsztatowych, które będą sprzyjać wzajemnemu uczeniu się w grupie.

Trener moderuje dyskusję umożliwiając wypowiedzenie się wszystkim chętnym uczestnikom oraz dba o jednoznaczne zrozumienie założeń metodycznych. Informuje o zasadach uczenia się w grupie warsztatowej zwracając uwagę na wartości korzystania z wzajemnych doświadczeń.

Wynikiem dyskusji jest ustalenie wspólnych norm pracy grupowej, które zapisane są na plakacie i umieszczone w widocznym miejscu przez cały czas szkolenia.

Uczestnicy krótko określają swoje oczekiwania wobec szkolenia i trenerów. Wspólnie ustalają normy i zakres, dopisują do plakatu.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

2. Wprowadzenie do tematyki wspomagania rozwoju szkoły – 60 min.

Trener kieruje rozwijaniem gotowości do aktywnego uczestnictwa w procesie wspomagania rozwoju szkoły z wykorzystaniem posiadanej wiedzy, umiejętności i doświadczeń uczestników. Dbą o rozwój klimatu wzajemnego uczenia się i wzmocnienia potencjału grupowego. Trener włącza się w aktywności grupy, analizuje ich potrzeby, aby w dalszej części szkolenia stworzyć warunki do ich rozwoju.

▪ **Czym jest wspomaganie?**

Runda wypowiedzi uczestników, skojarzenia.

▪ **Moje doświadczenia, moje osobiste historie dot. otrzymanego wsparcia**

- 1) Opowiedz koleżance/koledze o otrzymanym wartościowym wsparciu w swoim procesie edukacji (będąc uczniem), które najbardziej zapadło Ci w pamięci (co to było?, jak się wtedy czułaś/czułeś?, co czujesz dziś wspominając tę historię?) – rozmowa w parach 3 min./os.
- 2) Opowiedz koleżance/koledze o otrzymanym wartościowym wsparciu dot. Twojej pracy zawodowej (co to było?, w jaki sposób udzielone?, przez kogo?, w jakich warunkach/okolicznościach?, co czułam/czułem jako osoba otrzymująca wsparcie?, w czym mi pomogło?, co musiałam zrobić, żeby osiągnąć sukces?) – rozmowa w nowych parach 3 min./os.
- 3) Opowiedz koleżance/koledze o otrzymanym wsparciu dot. pracy zawodowej, które według Ciebie nie było właściwe (co to było?, w jakich warunkach/okolicznościach?) – rozmowa w innych parach 3min./os.
- 4) Jakie wsparcie dla nauczyciela, dyrektora, ucznia można uznać za wartościowe? – rozmowa w czwórkach 2min./os., dyskusja na forum
- 5) Jakiego wsparcia potrzebuje szkoła? – rozmowa w parach 2min./os., rozmowa w czwórkach 2min./os., runda wypowiedzi grup. Trener zapisuje wnioski na plakacie. Upewnia się, czy wszystkie sformułowane wnioski właściwie odzwierciedlają intencje uczestników, nie ocenia i nie komentuje.
- 6) Moje doświadczenia we wspomaganiu pracy szkoły – runda wypowiedzi na forum

3. Systemowe wspomaganie pracy szkoły – 90min.

Trener moderuje pracę uczestników szkolenia prowadzącą do uświadomienia znaczenia wartościowego wspomagania rozwoju szkoły.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

1) Trener: Krótkie wprowadzenie do ustawowych założeń wspomagania szkoły w oparciu o akty prawne (prezentacja):

- wymagania państwa – kierunki polityki oświatowej państwa
- rozporządzenia MEN określające zadania instytucji systemu wspomagania: placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych, bibliotek pedagogicznych

2) Formy wspomagania szkoły jako obowiązek instytucji wsparcia

▪ **Jakie zadania statutowe w zakresie wspomagania szkoły mają instytucje wsparcia?**

Praca w innych 3 grupach, analiza dokumentu: rozporządzeń MEN określających zadania instytucji systemu wspomagania: placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych, bibliotek pedagogicznych (każda grupa analizuje jeden dokument). Grupy zapisują na plakacie zadania pdn, ppp, bp; 15 min., prezentacja grup na forum.

Trener zapisuje wnioski na plakacie jako ważne zadania dla pdn, ppp, bp. Podczas prezentacji ustalone są zadania wspólne i zadania wzajemnie wspomagające się

Trener zwraca uwagę na formułowanie wniosków: „wartościowe wspomaganie to wspomaganie kompleksowe i procesowe”

3) Dyskusja na forum, każdy uczestnik krótko wypowiada się.

▪ **Wspomaganie: dlaczego kompleksowo?, dlaczego procesowo?**

4) Rozmowa w parach 3min./os.

▪ **Co ja w swojej pracy zawodowej wykonałem kompleksowo?**

5) Rozmowa w parach 3 min./os.

▪ **Jak uczyć się w szkole? - kompleksowo? procesowo?**

6) Znaczenie kompleksowego i procesowego wspomagania.

Dla wybranego efektu kształcenia z ptko zaplanować wspomaganie jego osiągnięcia w sposób kompleksowy i procesowy z udziałem przedstawicieli ppp, pdn, bp – studium przypadku: ćwiczenie w

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

4-5-os. zespołach, zespół wybiera kartę z efektem kształcenia z ppko, 20min., prezentacja na forum, dyskusja.

Trener podsumowuje wskazując celowość wykonywanych ćwiczeń zwracając uwagę na znaczenie wspomaganie dla rozwoju szkoły i ścisły związek z prowadzeniem procesu dydaktycznego.

4. Planowanie wspomaganie rozwoju szkoły - 120 min.

- **Kiedy i jak wspomagać szkołę?** (w którym momencie prowadzić wspomaganie rozwoju szkoły?)

Krótką dyskusją dydaktyczną na forum, wspólne tworzenie mapy METAPLAN – kiedy?, jak?, jaki pierwszy kontakt ze szkołą?, co chcę zrobić?, czyja inicjatywa?; 20min.

- **W czym nauczyciela może wspomóc?**

- dyrektor szkoły
- inni nauczyciele
- inne osoby z otoczenia ucznia
- pracownicy/specjaliści ppp
- pracownicy/specjaliści bp
- pracownicy/specjaliści pdn

Dyskusja w kręgu w 6 grupach, 5min., prezentacja grup

- **Etapy procesu wspomaganie szkoły:** diagnoza pracy szkoły, planowanie i realizacja działań służących poprawie jakości pracy szkoły, ocena procesu i efektów wspomaganie

Krótkie wprowadzenie trenera. Następnie uczestnicy planują wylosowany etap procesu wspomaganie. Pracują w 4 grupach eksperckich metodą JIGSAW (gr. I. diagnoza, gr. II. planowane, gr. III. realizacja, gr. IV. ocena efektów procesu wspomaganie) po 4 osoby, każda grupa otrzymuje materiał pomocniczy – dostęp do rozporządzeń MEN dotyczących zadań pdn, ppp, bp w zakresie wspomaganie szkół oraz opis procesu wspomaganie.

Faza 1. Każda grupa opracowuje/dyskutuje swoją część w ciągu 10min.

Faza 2. Zmiana grup – dochodzi nowy uczestnik, informuje, czego nauczył się w swojej grupie, a grupa informuje go o własnych ustaleniach, grupa zbiera informacje i dyskutuje.

Faza 3. Kolejna zmiana grup.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Faza 4. Eksperti wracają do swoich grup i konfrontują zdobytą całościową wiedzę. Sprawdzają, czy wszyscy nauczyli się wszystkiego, weryfikują informacje; wnioski na forum; 10min./sesję

Trener podsumowując zwraca uwagę na znaczenie ewaluacji w planowaniu i realizacji procesu wspomaganiania.

▪ **Współpraca PPP, PDN, BP - dlaczego?, w jakim celu?, jak?**

Dyskusja World Cafe, 3 stoliki (ppp, pdn, bp), 20min., podsumowanie na forum, wnioski zapisane na plakacie

▪ **Doświadczenia i wnioski z przeprowadzonych dotychczas form wspomaganiania**

- projekt 3.5. PO KL Kompleksowe wspomaganianie rozwoju szkół i przedszkoli

- sieci współpracy i samokształcenia - funkcjonowanie platformy www.doskonaleniewsieci.pl, rejestracja, wpisy, kultura, komunikacja w sieci, uczestnik sieci, moderator sieci

- projekt 2.10 PO WER Przywództwo – opracowanie modeli kształcenia i wspierania kadry kierowniczej systemu oświaty

- wspomaganianie prowadzone przez publiczne PDN, PPP, BP jako zadania statutowe

- inne (programy wspomaganiania przedmiotowego, branżowego, jst, projekty UE, inne)

Prezentacja trenera, dyskusja

▪ **Charakterystyka zadania dla uczestników szkolenia** polegającego na wspomaganianiu 2 placówek oświatowych, szkół/przedszkoli w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów/dzieci.

Prezentacja zadania przez trenera, odpowiedzi na pytania uczestników, wyjaśnienia, notatki własne uczestników.

Literatura/wykaz przydatnych materiałów/stron internetowych:

- Hajdukiewicz M., Wysocka J. (red.), *Nauczyciel w szkole uczącej się. Informacje o nowym systemie wspomaganiania*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2015 [online, dostęp dn. 30.08.2016].

- Ustawa z dn. 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz.59).

- Ustawa z dn. 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 60).

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 199).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 369).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 29 września 2016 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz.U. z 2016 r. poz. 1591).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 27 sierpnia 2015 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. z 2015 r. poz. 1270).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. z 2015 r. poz. 1214).
- Ustawa z dn. 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2014 r. poz. 191).
- Ustawa z dn. 1 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r. poz. 1985) oraz przepisy wykonawcze do wymienionych ustaw.
- strona internetowa Ośrodka Rozwoju Edukacji www.ore.edu.pl zakładka projekty,
<https://www.ore.edu.pl/category/projekty-po-wer/wspomaganie-szkol-w-rozwoju/>
<https://www.ore.edu.pl/category/szkola/wspomaganie-szkol-i-przedszkoli/>

Moduł II. Rozwój kompetencji kluczowych w procesie edukacji

Cel główny

Wzmocnienie umiejętności wspomagania szkoły w rozwijaniu kompetencji kluczowych uczniów w procesie uczenia się przez całe życie oraz w przygotowaniu do funkcjonowania w społeczeństwie i w dorosłym życiu.

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- definiuje pojęcie kompetencji
- charakteryzuje kompetencje kluczowe zgodnie z Zaleceniem Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie
- wykazuje znaczenie kompetencji kluczowych dla przygotowania dzieci i młodzieży do dorosłego życia i funkcjonowania na rynku pracy

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

- analizuje zapisy prawa oświatowego, które regulują kwestie związane z rozwijaniem kompetencji kluczowych uczniów
- dowodzi ponadprzedmiotowego i interdyscyplinarnego charakteru kompetencji kluczowych
- opisuje rolę szkoły w kształtowaniu kompetencji kluczowych uczniów

Metody i techniki pracy: wykład, prezentacja, analiza dokumentów, dyskusja, quiz, piramida priorytetów.

Czas trwania zajęć: 7 godzin

Przebieg szkolenia:

Krótkie wprowadzenie do tematyki zajęć. Trener wskazuje znaczenie kompetencji kluczowych (kk) w procesie edukacji, na rynku pracy i w życiu.

1. Ustalenie jednolitego rozumienia definicji – 40 min.

- **Jak rozumiemy kompetencje kluczowe? Różne definicje**

Ustalenie definicji w parach 2min./os., następnie w czwórkach 2min./os. Prezentacja ustaleń 4-osobowych grup oraz definicji wg Rady Europy i zapisów w podstawie programowej kształcenia ogólnego (ppko). Dyskusja na forum, zapis w notatkach uczestników.

- **Kompetencje kluczowe a umiejętności kluczowe – co oznaczają?, jak je interpretować?**

Wolna dyskusja, prezentacja - slajd

- **Kompetencje kluczowe jako WIEDZA, UMIEJĘTNOŚCI, POSTAWY (W, U, P)**

Analiza piramidy priorytetów. Praca w 4 grupach, 15min. Każda grupa rysuje własną piramidę priorytetów i określa, jaka z nich wynika W, U, P? Uczestnicy zaznaczają W, U, P i ich zależności pomiędzy poszczególnymi szczeblami piramidy. Określają na przykładzie piramidy, jakie kk są rozwijane. Grupy prezentują swoje prace na forum.

Trener nawiązuje do taksonomii celów kształcenia w kontekście W, U, P.

- **Interpretacja 8 kompetencji kluczowych**

Metoda quiz. Praca w innych 4 grupach, 20 min. Każda grupa otrzymuje 8 pasków a nazwami kk i 2 karty z ich opisem, dopasowuje odpowiednie nazwy, prezentuje i interpretuje na forum. Następnie

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

każda grupa otrzymuje tekst z opisem/konspekt lekcji sytuacji szkolnej oraz opis 2 kk. Zastanawia się, jak przedstawić charakterystyczne cechy kk. Po czym prezentuje na forum. Uczestnicy odgadują nazwę. Grupa uzupełnia charakterystykę kk.

- **Dlaczego kompetencje kluczowe w UE cechuje: globalizacja, ponadnarodowość, rozwój społeczny, rozwój instytucjonalny, rozwój osobisty?**

Uczestnicy pracują w 5 grupach. Każda grupa otrzymuje definicję cechy kk i ustala odpowiedź na pytanie. Liderzy grup prezentacją ustalenia na forum.

- **Znaczenie kompetencji kluczowych dla przygotowania do rynku pracy**

- jakie kompetencje kluczowe są pożądane na rynku pracy?
- dlaczego kompetencje kluczowe na rynku pracy?
- co umożliwiają kompetencje kluczowe na rynku pracy?
- które kompetencje kluczowe są najważniejsze dla rynku pracy?

Rozmowa w 4 grupach, każda grupa zapisuje jeden wątek w ciągu 6min. i przekazuje dalej. Przechodni plakat (wędrujące plakaty) uzupełniają grupy, a następnie wszyscy analizują zapisy i ew. dopytują. Trener podkreśla rolę kk na rynku pracy i system rozwijania kk przez całe życie.

- **Kompetencje kluczowe w przepisach oświatowych**

- podstawa programowa kształcenia ogólnego, efekty kształcenia
- program nauczania
- prawo oświatowe

Praca w minimum 3 grupach, 15min. Uczestnicy wyszukują kk w przepisach (na stronach internetowych lub w dokumentach drukowanych), dzielą się na forum grupy wnioskami.

- **Ponadprzedmiotowy interdyscyplinarny charakter kompetencji kluczowych**

Praca w 4 grupach, 15min. Każda grupa otrzymuje inną instrukcję, której treścią jest zbudowanie mostu z wykorzystaniem 2 arkuszy papieru A4, taśmy klejącej i nożyczek. Zadanie będzie uznane za wykonane, jeśli przez most przejedzie samochodzik i grupa odpowie na dodatkowe pytania podane w instrukcji. Most przechodzi publiczny test (z udziałem wszystkich uczestników szkolenia). W podsumowaniu trener moderuje dyskusję wskazując na potrzebne kompetencje, rolę, umiejętności zespołu w nawiązaniu do organizacji kształcenia szkolnego.

Instrukcja:

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doskazywania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Z otrzymanych materiałów zbudujcie most, po którym przejedzie miniatúrka samochodu. Parametry mostu: długość 0,35m, wysokość filarów stanowi 3/5 długości mostu.

Dodatkowe polecenie dla grupy:

Grupa 1. Nazwijcie swój most nazwą najdłuższego mostu w Europie i przygotujcie ulotkę reklamującą Wasz most w języku angielskim/ niemieckim/ francuskim/ rosyjskim (do wyboru).

Grupa 2. Nazwijcie swój most nazwą najdłuższego mostu na półkuli południowej, zaprezentujcie jego położenie geograficzne.

Grupa 3. Nazwijcie swój most nazwą najdłuższego wiszącego mostu na świecie przedstawcie gdzie jest położony, co ze sobą łączy.

Grupa 4. Nazwijcie swój most nazwą mostu, któremu poświęcony jest jakiś utwór artystyczny i zaprezentujcie ten utwór w dowolny sposób.

Grupa wykonuje zadanie w ciągu 10 min., dokonuje próby przejazdu samochodu przez most i prezentuje przygotowane dodatkowe zadanie.

W podsumowaniu wypowiedzi na forum:

- Co w wykonywaniu zadania było najtrudniejsze? Co stanowiło wyzwanie? Jak sobie z tym poradziliście?
- Jakie kompetencje były niezbędne do wykonania zadania?

- **Jakie ja posiadam kompetencje kluczowe? Kiedy i jak je nabyłam/nabyłem? Jakie kompetencje kluczowe są dla mnie ważne? Dlaczego?**

Zapis kk na kartce, wypowiedzi na forum

- **Jakie kompetencje kluczowe chcę rozwijać u uczniów?**

Rozmowa w parach, 2min./os., rozmowa w czwórkach 2min./os., dyskusja moderowana. Trener czuwa nad wysunięciem wniosku: „różnorodność podejścia do kk, różne wartości osobiste nauczyciela wpływają na dobór kk rozwijanych u uczniów → kk nauczyciela w max stopniu wpływają na kk jego uczniów”.

Trener zadaje pytanie: *Jak zwiększyć posiadanie kk u uczniów?* i pozostawia do przemyślenia uczestnikom.

- **Jak wybrać najważniejsze kompetencje kluczowych w szkole planowane do rozwoju?**

Dyskusja w kręgu. Trener zapisuje na plakacie wnioski z ćwiczenia.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

- **Postępując się otrzymanym profilem kompetencyjnym dotyczącym wiedzy ułożyć zadanie, które rozwija kompetencje kluczowe ucznia III etapu edukacyjnego**

Praca w nowych 4-osobowych grupach, 15min. Każda grupa analizuje opis profilu kompetencyjnego ucznia i opracowuje zadanie. prezentacja zad., uzasadnienia, dlaczego dot. tylko wiedzy, jakie to ma znaczenie dla rozwoju pełnej kk W U P, podsumowanie, wnioski: kk są nierozdzielne, profil kompetencyjny nierozłączny

- **Zadania osoby wspomagającej szkołę w procesie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów**

Dyskusja moderowana, dopisanie wniosków do plakatu z poprzedniego modułu.

Trener wskazuje na celowość wykonywania ćwiczeń podkreślając wnioski z nich płynące i zachęca do dyskusji w kontekście kolejnego punktu zajęć.

Literatura/wykaz przydatnych materiałów/stron internetowych:

- Komisja Europejska/EACEA/Eurydice, *Rozwijanie kompetencji kluczowych w szkołach w Europie. Wyzwania i szanse dla polityki edukacyjnej. Raport Eurydice*, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg 2012 [online, dostęp dn. 30.08.2016].
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. z 2015 r. poz. 1214).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r. poz. 356).
- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2006/962/WE z dn. 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz.U. L 394 z 30.12.2006), nowelizacja z dnia 18.01.2018r. – projekt, Zalecenia Rady 2018/C189/01 z dnia 22.05.2018)

Moduł III. Rozwój kompetencji porozumiewania się w językach obcych na III etapie kształcenia

Cel główny

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Rozwój umiejętności racjonalnego wartościowania kompetencji porozumiewania się w językach obcych i wpływu procesu uczenia się/nauczania na ich kształtowanie u uczniów na III etapie edukacyjnym

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- opisuje poziom rozwoju kompetencji porozumiewania się w językach obcych na III etapie edukacyjnym
- wyjaśnia znaczenie rozwijania kompetencji porozumiewania się w językach obcych w procesie edukacji szkolnej i w dorosłym życiu
- na podstawie badań ogólnopolskich i treści podstawy programowej wskazuje kierunki kształtowania kompetencji uczniów dotyczącej porozumiewania się w językach obcych
- charakteryzuje główne zagadnienia dotyczące różnorodności i międzykulturowości, w tym podejścia pluralistyczne do języków i kultur: otwarcie na języki, podejście międzykulturowe, interkomprensję i zintegrowane podejścia dydaktyczne do uczenia się języków

Metody i techniki pracy: prezentacja, analiza dokumentów (podstawy programowej), dyskusja, metoda profilu szkoły, techniki grupowe (m.in. opracowania)

Czas trwania zajęć: 6 godzin

Przebieg szkolenia:

Trener przedstawia cele szkolenia. Krótka dyskusja nad znaczeniem kompetencji porozumiewania się w językach obcych w życiu człowieka.

▪ **Jak rozumiem definicję kompetencji porozumiewania się w językach obcych?**

Rozmowa w parach, 3min./os., rozmowa w czwórkach, 2mon./os., dyskusja na forum. Trener zapisuje charakterystyczne cechy na plakacie. W podsumowaniu uczestnicy śledzą definicję w Zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady. Trener czuwa nad określeniem pełnej definicji kompetencji porozumiewania się w językach obcych.

▪ **Jakie kompetencje w zakresie języka obcego rozwijane są wśród uczniów III etapu edukacyjnego w oparciu o podstawę programową kształcenia ogólnego?**

Uczestnicy pracują w 3 grupach, 20min. Analizują podstawę programową kształcenia ogólnego. Grupa I analizuje część wstępną podstawy i zapisy w innych miejscach poza podstawą programową nauczania języka obcego. Grupa II analizuje zapisy podstawy programowej nauczania języka obcego na poziomie podstawowym, zaś grupa III – na poziomie rozszerzonym. Dyskusja wewnątrz grup. Prezentacja grup.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Trener podsumowuje i zapisuje wnioski na plakacie. Zwraca uwagę na przygotowanie w zakresie porozumiewania się w językach obcych w kontekście dalszej edukacji, funkcjonowania na rynku pracy i w społeczeństwie z uwzględnieniem uczenia się przez całe życie.

▪ **Jakie rodzaje umiejętności porozumiewania się w językach obcych kształtowanie są wśród uczniów III etapu edukacyjnego?**

Krótką dyskusją w kręgu. Trener zbiera informacje i dzieli uczestników na 5 grup. Każda grupa otrzymuje jeden obszar do analizy, czas: 20 min.

- sprawność porozumiewania się w języku ojczystym jako baza kompetencji porozumiewania się w językach obcych (rozumienie, wyrażanie, interpretowanie myśli, pojęć i faktów)
- sprawność w posługiwaniu się językiem (słownictwo, gramatyka funkcjonalna, typy interakcji, konteksty posługiwania się językiem)
- sprawność komunikacyjna i umiejętności mediacyjne, w tym komunikacja niewerbalna i znaczenie mowy ciała w kontekście różnych kultur i języków
- konwencje społeczne i konteksty kulturowe
- nastawienie do nauki języka (pozytywne podejście do procesu uczenia się, ciekawość języków i komunikacji międzykulturowej, w tym otwarcie na języki jako jedno z podejść pluralistycznych)

Grupy określają zakres i sposoby rozwijania kompetencji porozumiewania się w językach obcych w okresie otrzymanego obszaru oraz podają przykłady praktyczne stosowane w edukacji szkolnej. Podają również znane przykłady z edukacji pozaszkolnej.

Prezentacja grup na forum, zebranie wniosków. Refleksja nad własną pracą z uczniami w zakresie kształtowania kompetencji językowych oraz nad rozwojem własnym.

▪ **Jak określić poziom posiadanych kompetencji porozumiewania się w językach obcych?**

Krótką dyskusją na forum.

▪ **Czym kierować się przy opracowaniu narzędzi diagnozujących poziom posiadanych kompetencji porozumiewania się w językach obcych?**

Uczestnicy dzielą się doświadczeniami na forum. Próba opracowania przykładowych pytań/zadań do badania kompetencji w zakresie języka angielskiego – praca w 3-4 osobowych zespołach, 15 min. Prezentacja na forum. Trener analizuje formę pytań/zadań, uczy na czułość badań i obiektywność wyników, analizuje wartości typów pytań sprawdzających szeroki zakres umiejętności.

▪ **Kompetencje ogólne i językowe kompetencje komunikacyjne według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego**

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Prezentacja, wypowiedzi uczestników w oparciu o własne doświadczenia.

- **Jakie znaczenie dla dalszego rozwoju ucznia III etapu edukacyjnego i dalszego funkcjonowania w społeczeństwie ma kształtowanie kompetencji porozumiewania się w językach obcych?**

Rozmowy w parach, 3 min./os., wypowiedzi na forum.

- **Jakie kompetencje w zakresie języków obcych posiada absolwent II etapu edukacyjnego? Na jakiej bazie budujemy kształtowane kompetencje w III etapie?**

Dyskusja w kręgu, przytaczanie wyników badań edukacyjnych (głównie IBE).

- **Jakie kompetencje uczniów związane z porozumiewaniem się w językach obcych powinny kończyć III etap edukacyjny? Do czego zmierzamy?**

Dyskusja w kręgu. Dzielenie się doświadczeniami. Przytaczanie zapisów podstawy programowej. Analiza przykładów wykorzystania umiejętności porozumiewania się w językach obcych w nauczaniu i uczeniu się innych przedmiotów nauczania oraz w działaniach pozaszkolnych i w sytuacjach nieformalnych. Trener czuwa nad określeniem kierunku działań z uwzględnieniem warunków, możliwości i motywacji uczniów i nauczyciela.

- **Znaczenie kompetencji porozumiewania się w językach obcych w dorosłym życiu i na rynku pracy**

Rozmowy na forum. Wnioski zapisywane są na samoprzylepnych kartkach i przyklejane na plakacie, porządkowanie zapisów, tworzenie mapy myśli: ograniczenia - możliwości - szanse. Przykłady ścieżki edukacyjno-zawodowej i rozwoju osobistego wybranych postaci świata biznesu (w oparciu o wiedzę uczestników szkolenia lub zasoby Internetu).

- **Porozumiewanie się w językach obcych w polskiej szkole w świetle badań edukacyjnych**

Prezentacja i analiza wyników badań edukacyjnych IBE, wnioski z badań FRSE.

- **Jaki jest związek pomiędzy kompetencjami ucznia w zakresie komunikowania się w językach obcych a kompetencjami jego nauczyciela?**
- **Jak wpływa program nauczania na rozwój kompetencji ucznia?**
- **Jakie znaczenie ma profil szkoły?**

Uczestnicy pracują w 3 grupach metodą profilu szkoły i określają warunki rozwijania kompetencji porozumiewania się w językach obcych oraz ich związek z kompetencjami nauczyciela danej szkoły,

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

programem nauczania, kompetencjami grupy rówieśniczej, profilem szkoły, czas 30 min. grupy losują typ szkoły: liceum ogólnokształcące, technikum zawodowe, szkołę branżową I stopnia. Prezentacja grup. Podsumowanie i wnioski z udziałem trenera.

- **Jakie znaczenie dla rozwoju kompetencji porozumiewania się w językach obcych uczniów może mieć prowadzony proces wspomaganie szkoły?**
- **W zakresie jakich kompetencji kluczowych wspomagać szkołę, aby wzmocnić rozwój kompetencji wielojęzycznych w szkole?**

Rozmowy w parach, 2min./os., dyskusja na forum. Trener czuwa nad podkreśleniem znaczenia prowadzenia procesu wspomaganie rozwoju szkoły na rozwój kompetencji uczniów, ze szczególnych uwzględnieniem komunikowania się w językach obcych.

- **Czynniki sprzyjające kształtowaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych:**

- strategie nauczania oraz metody i formy pracy dobrane odpowiednio do etapu rozwojowego
- współpraca nauczycieli
- praca wychowawcza
- środki dydaktyczne, w tym narzędzia TIK, w procesie edukacji językowej

Praca w 4 grupach metodą wędrujących plakatów. Każda grupa wypełnia jedną część i podaje dalej do uzupełnienia. Po zakończeniu rundy następuje prezentacja prac oraz dyskusja. Trener wskazuje na znaczenie czynników zewnętrznych, a w szczególności zależnych od nauczyciela na kształtowanie kompetencji wielojęzycznych, a jednocześnie na dalszy rozwój i życie ucznia III etapu edukacyjnego. Refleksja uczestników szkolenia nad wpływem własnej osoby na losy uczniów i ich nauczycieli poprzez prowadzenie procesu wspomaganie szkoły w rozwijaniu kompetencji kluczowych nakierowanych na porozumiewanie się w językach obcych.

Literatura/wykaz przydatnych materiałów/stron internetowych:

- Badanie European Survey on Language Competences [online, dostęp dn.17.06.2016].
- Badanie uczenia się i nauczania języków obcych w gimnazjum [online, dostęp dn. 18.09.2016].
- *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Centralny Ośrodek Rozwoju Nauczycieli, Warszawa 2001 [online, dostęp dn. 23.09.2016].

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

- Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2005.
- *Nauczanie wielojęzyczne*, „Języki Obce w Szkole”, nr 2/2015 [online, dostęp dn. 23.09.2016].
- *Rozwijanie sprawności receptywnych*, „Języki Obce w Szkole”, nr 1/2016. [online, dostęp dn. 23.09.2016].
- *Rozwijanie sprawności produktywnych*, „Języki Obce w Szkole”, nr 2/2016 [online, dostęp dn. 23.09.2016].
- Ustawa o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji z dn. 22 grudnia 2015 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 64).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 13 kwietnia 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji o charakterze ogólnym – poziomy 1–4 (Dz.U. 2016 poz. 520).
- Europejskie Portfolio Językowe: wszystkie wersje on-line dla różnych grup wiekowych wraz z przewodnikami do pobrania [online, dostęp dn. 07.10.2016].

Moduł IV. Proces uczenia się a rozwój kompetencji kluczowych

Cel główny

Rozwój umiejętności wartościowego uczenia się przez całe życie oraz przygotowania uczniów do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez rozwijanie kompetencji kluczowych

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- opisuje przebieg procesu uczenia się
- określa czynniki wpływające na efektywność procesu uczenia się, które wynikają z najnowszej wiedzy i badań
- uzasadnia znaczenie relacji między uczniem a nauczycielem w procesie uczenia się
- identyfikuje czynniki związane z organizacją pracy szkoły, które sprzyjają procesom uczenia się
- wskazuje związek procesu uczenia się z kształtowaniem kompetencji kluczowych uczniów
- łączy wiedzę na temat uczenia się z wiedzą dotyczącą procesowego wspomaganie szkół

Metody i techniki pracy: prezentacja, wykład, stacje zadaniowe, dyskusja, metoda 5Q, sześć myślowych kapeluszy de Bono

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Czas trwania zajęć: 9 godzin

Przebieg szkolenia:

Trener przedstawia cele szkolenia.

- **Jak się uczyć? Co mi pomaga? Co przeszkadza?**

Rozmowy w parach 3min./os., następnie w czwórkach 2min./os., dyskusja na forum, zapis wniosków na plakacie

- **Przebieg procesu uczenia się**

- etapy nauki/procesu uczenia się: nieświadoma niekompetencja, świadoma niekompetencja, świadoma kompetencja, nieświadoma kompetencja

Prezentacja, uczestnicy podają przykłady do każdego pola kompetencji

- **Rozwój prostych i złożonych umiejętności jako warunek skutecznego nauczania**

Prezentacja z wykorzystaniem taksonomii celów wg B. Blooma

- **Czynniki wpływające na proces uczenia się**

Trener prezentuje 6 grup czynników:

1. podmiotowość ucznia w procesie uczenia się
2. znajomość metod i technik służących poznaniu własnych strategii uczenia się
3. łączenie wiedzy (nowej z dotychczas zdobytą, wiedzy z różnych dziedzin) i hierarchiczne jej porządkowanie
4. praktyczne wykorzystywanie zdobywanej wiedzy i umiejętności w szkole oraz w codziennym życiu
5. wpływ motywacji i emocji na przebieg procesu uczenia się
6. możliwości i ograniczenia ludzkich zdolności do przyswajania informacji.

Uczestnicy pracują metodą 5Q w 6 grupach. Czas 60min. Każda grupa analizuje jeden czynnik. Pytania pomocnicze:

- Co robić, aby osiągnąć cel?

REALIZATOR PROJEKTU:

**Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor**

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

- Czego robić więcej, aby osiągnąć cel?,
- Czego robić mniej, aby osiągnąć cel?
- Co przestać robić, aby osiągnąć cel?
- Co zacząć robić, aby osiągnąć cel?

Grupy prezentują swoje wnioski. Trener podsumowuje. Podkreśla wieloaspektowość metody jako narzędzia do wykorzystania we wspomaganii szkoły.

- **Jakie środowiska edukacyjne sprzyjają uczeniu się?**

- relacje nauczyciel – uczeń
- praca zespołowa
- metody pracy nauczyciela
- indywidualizacja nauczania
- organizacja przestrzeni szkolnej

Stacja zadaniowa, 50min. Trener wyjaśnia zasady pracy metodą stacji zadaniowych. Uczestnicy pracują w 5 grupach. Grupy otrzymują zadania do wykonania na kolejnych stacjach zadaniowych. Wykonują swoje zadania na każdej stacji. Po zakończeniu całego ćwiczenia prezentują wnioski. Trener zwraca uwagę na znaczenie środowiska edukacyjnego w procesie uczenia się.

- **Proces uczenia się ma ścisły związek z kształtowaniem kompetencji kluczowych uczniów - teza**

Uczestnicy pracują metodą 6 kapeluszy myślowych de Bono w 3 grupach. Czas 60 min. Trener zapoznaje z metodą i tak organizuje pracę, aby przynajmniej w 2 role mógł wcielić się każdy uczestnik. Grupy otrzymują po 6 kolorowych kapeluszy i tezę oraz opis znaczenia każdego z 6 kolorowych kapeluszy. Wewnątrz każdej grupy wyłonione są 2-3osobowe zespoły i każdy z nich otrzymuje po 2 kolory kapeluszy. W parach/trójkach ustalają argumenty (4min./os.), które w podsumowaniu prezentują na forum.

Trener przedstawia dodatkowe stwierdzenia:

- wiedza o przebiegu procesu uczenia się jako podstawa do budowania skutecznej diagnozy pracy szkoły
- monitorowanie procesu uczenia się jako istotny element wdrażania zmian służących kształtowaniu kompetencji kluczowych uczniów.
- wiedza na temat uczenia się czynnikiem wartościującym procesowe wspomaganie szkół

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Rozmowa w 3 grupach, każda grupa analizuje jedno stwierdzenie, 6min. Prezentacja grup i dyskusja na forum. Trener zapisuje krótko na plakacie wnioski z prezentacji grup w formie graficznego powiązania pomiędzy uczeniem się a kształtowaniem kk uczniów.

Uczestnicy zapisują w swoich notatkach istotne wnioski dotyczące planowania procesu wspomaganie rozwoju szkoły.

- **Jak na proces nauczania i uczenia się wpływa wspomaganie szkoły w rozwijaniu kompetencji kluczowych uczniów?**

Rozmowa w parach, 3min./os., rozmowa w czwórkach, 2 min./os., dyskusja na forum. Trener moderuje rozmowę dbając o wyartykułowanie potencjalnych korzyści ze wspomaganie szkoły przez zewnętrznego specjalistę. Podkreśla procesowość wspomaganie i konieczność przekonania wewnętrznego do wprowadzania zmian przynajmniej w tempie zmieniającej się rzeczywistości w obszarze nauczania i uczenia się.

- **Jaki wpływ ma dobra diagnoza potrzeb pracy szkoły?**

Dyskusja w kręgu. Trener moderuje dyskusję nawiązując do etapów wspomaganie (moduł I, II) i doświadczeń z pilotażu wspomaganie szkół. Wnioski zapisywane są na plakacie. W dyskusji uwzględnia się pozytywne strony diagnozy oraz obawy i ograniczenia szkoły oraz rozpatrywane są przykłady możliwości dokonania rzetelnego zdiagnozowania własnych potrzeb przez zespół nauczycieli szkoły z pomocą osoby wspomagającej i z ew. wykorzystaniem odpowiednio dobranych narzędzi i metod.

- **Co i jak monitorować, aby uzyskać informację dotyczącą rozwijanych kompetencji kluczowych uczniów procesie nauczania i uczenia się?**

Analiza filmu obrazującego spacer edukacyjny w szkole (publikacja ORE), dyskusja, rozpatrywanie obszarów monitorowania, sposobów i efektów rozwijania kompetencji kluczowych uczniów, ze szczególnym zwróceniem uwagi na kompetencje komunikowania się w językach obcych. Wypisanie na plakacie wniosków dot. obszaru i sposobu monitorowania po stronie nauczania przez nauczycieli i po stronie uczenia się uczniów.

- **Jak planować proces wspomaganie szkoły, który wpływa na efektywność uczenia się uczniów?**

Wspólne ustalenie rozumienia pojęć: efektywność uczenia się, skuteczność, wartość/wartościowe uczenie się.

Dyskusja w kręgu w oparciu o wcześniejsze ćwiczenia. Trener podsumowując prezentuje inne czynniki wpływające na efektywność procesu uczenia się wynikające z najnowszej wiedzy i badań.

Moduł kończy runda wypowiedzi i refleksja:

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doształcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

▪ **Co z analizowanych zagadnień wykorzystam we wspomaganiu szkoły?**

Runda wypowiedzi.

Literatura/wykaz przydatnych materiałów/stron internetowych:

- Borek A., Domerecka B., *Dobrze zorganizowana aktywność i bierność*, System Ewaluacji Oświaty [online, dostęp dn. 14.09.2016].
- Dumont H., Istanc D., Benavides F., *Istota uczenia się. Wykorzystanie wyników badań w praktyce*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013.
- Hattie J., *Widoczne uczenie się dla nauczycieli*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2015.
- Ligęza A., Franczak J., *Jak analizuje się wyniki egzaminów zewnętrznych w polskich szkołach? Raport z wyników ewaluacji zewnętrznej*, System Ewaluacji Oświaty [online, dostęp dn. 14.09.2016].
- Marzano R.J., *Sztuka i teoria skutecznego nauczania*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2012.
- Okoń W., *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 1998.
- Rosenberg M., *Porozumienie bez przemocy*, Jacek Santorski & Co Agencja Wydawnicza, Warszawa 2009.
- Schaffer D.R., Kipp K., *Psychologia rozwoju. Od dziecka do dorosłości*, Harmonia, Gdańsk 2015.
- Swat-Pawlicka M., Pawlicki A., *Analiza niektórych danych w związku z wymaganiem Uczniowie są aktywni*, System Ewaluacji Oświaty [online dostęp dn. 14.09.2016].
- Taraszkiewicz M., Plewka Cz., *Uczymy się uczyć*, Towarzystwo Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2010.
- Tędziągowska M., *W jaki sposób szkoła mówi, że warto się uczyć?*, System Ewaluacji Oświaty [online, dostęp dn. 14.09.2016].

Moduł V. Kompetencje ogólne istotne w rozwijaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych

Cel główny

Rozwój kompetencji ogólnych istotnych dla rozwijania kompetencji porozumiewania się w językach obcych.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- wskazuje sposoby kształtowania u uczniów na III etapie edukacyjnym wiedzy o świecie, społeczeństwie i kulturze obszaru poznawanego języka oraz budowania świadomości różnorodności kulturowej
- przedstawia obszary pracy szkoły pozwalające kształtować u uczniów na III etapie edukacyjnym zdolność do podejmowania efektywnych działań w różnych obszarach życia
- pokazuje sposoby i metody budowania konstruktywnych relacji uczniów z ludźmi, którzy są innej narodowości lub wyrosli w innej kulturze
- interpretuje uwarunkowania osobowościowe oraz wskazuje sposoby budowania u uczniów umiejętności radzenia sobie z trudnościami i motywacji wewnętrzną
- wyjaśnia, jakie umiejętności uczenia się, planowania i organizowania własnej nauki oraz poszukiwania źródeł informacji powinien zdobyć uczeń na III etapie edukacji, by w sposób skuteczny uczyć się języków obcych
- wspiera nauczycieli w budowaniu kompetencji ogólnych uczniów w kontekście rozwijania u młodzieży kompetencji porozumiewania się w językach obcych

Metody i techniki pracy: wykład, prezentacja, analiza pola sił, gwiazda pytań, wirujące plakaty, rybi szkielet

Czas trwania zajęć: 7 godzin

Przebieg szkolenia:

Trener przedstawia cele szkolenia. Odwołuje się wiedzy o procesie nauczania i uczenia się oraz do kompetencji kluczowych.

- **Jakie kompetencje ogólne są istotne w rozwijaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych?**

Rozmowa w parach, 3 min./os., wypowiedzi na forum, zapisanie wniosków na plakacie.

- **Dlaczego kompetencje ogólne mają wpływ na rozwój kompetencji porozumiewania się w językach obcych?**

Rozmowa w nowych parach, 3 min./os., rozmowa w czwórkach, 2 min./os., wypowiedzi na forum. Trener podsumowuje wskazując na znaczenie wiedzy o świecie, społeczeństwie, kulturze, prezentowaniu postawy otwartości na różnorodność i dialog.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

- **W jaki sposób można rozwijać u uczniów na III etapie edukacyjnym wiedzę o świecie, społeczeństwie i kulturze obszaru/kraju poznawanego języka obcego?**

Burza mózgow, dzielenie się doświadczeniami uczestników i trenera.

- **Jakie czynniki wspomagają, a jakie hamują rozwijanie umiejętności porozumiewania się w językach obcych uczniów III etapu edukacyjnego?**

Metoda analizy pola sił, 10 min. Uczestnicy pracują w 2 grupach wskazując czynniki wspomagające i hamujące/ograniczające rozwijanie kompetencji porozumiewania się uczniów w językach obcych. Podsumowanie ćwiczenia, trener wskazuje na możliwości wzmocnienia czynników dodatnich i zminimalizowania ujemnych.

- **Jakie działania może podejmować szkoła w zakresie kształtowania kompetencji międzykulturowej uczniów?**

Uczestnicy pracują w 6 grupach metodą wirujące plakaty, 30 min. Każda grupa analizuje jeden obszar i wskazuje przykładowe działania szkoły w zakresie kształtowania kompetencji międzykulturowej uczniów.

Grupa 1. poszerzanie wiedzy o świecie, społeczeństwie i kulturze obszaru poznawanego języka oraz budowanie świadomości różnorodności kulturowej

Grupa 2. rozwijanie umiejętności interpretowania i ustalania powiązań między zjawiskami kulturowymi, w tym z wiedzą o własnej kulturze, przez kreowanie aktywności uczniów na rzecz środowiska lokalnego, realizację projektów o zasięgu lokalnym, wolontariat na rzecz osób ze środowiska lokalnego, imprezy promujące kulturę regionu organizowane wg pomysłu uczniów

Grupa 3. kształtowanie postaw otwartości i ciekawości wobec innych kultur

Grupa 4. motywowanie do dialogu z przedstawicielami innych kultur przez realizację projektów międzykulturowych i międzyprzedmiotowych, międzynarodowe wymiany szkolne, wywiady/rozmowy z obcokrajowcami, organizowanie konkursów językowych i kulturoznawczych, zachęcanie uczniów do brania w nich czynnego udziału, angażowanie uczniów we współpracę z międzynarodowymi wolontariuszami, wspólne z uczniami organizowanie Dni Kultury i Języków, współpracę z instytucjami działającymi na rzecz edukacji językowej i międzykulturowej (np. British Council, Goethe Institut, Alliance Française, American Corner), ambasadami, uczelniami wyższymi

Grupa 5. współorganizowanie wraz z uczniami Europejskiego Dnia Języków, wycieczek, wyjść na wystawy

Grupa 6. poszerzanie zasobów szkoły o materiały autentyczne (czasopisma, filmy, plakaty, książki, przedmioty) związane z obszarem nauczanego języka

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Po wypełnieniu swoich zadań grupy wymieniają się plakatami zgodnie z ruchem wskazówek zegara, aż do momentu pełnego obrotu plakatów. Prezentacja grup, podsumowanie. Trener wskazuje na inne możliwości szkoły we wspomaganiu uczniów w rozwijaniu tolerancji i osvajania wielokulturowości.

▪ **Działania nauczycieli w rozwijaniu autonomii ucznia w procesie nabywania kompetencji porozumiewania się w języku obcym**

- analiza programów nauczania, procesu lekcyjnego i realizowanych zadań pod kątem umożliwienia uczniom planowania własnego uczenia się, odpowiednio do zaawansowania językowego i z uwzględnieniem perspektyw własnego rozwoju

- wdrażanie uczniów do planowania i organizowania własnej nauki oraz wprowadzania technik samodzielnej pracy nad językiem, np. przez wykorzystanie Europejskiego Portfolio Językowego, zapoznanie z różnorodnymi strategiami uczenia się języków obcych (kognitywnymi, afektywnymi, społecznymi)

- poszukiwanie źródeł informacji o/w językach obcych przez odwiedzanie obcojęzycznych stron językowych, zachęcanie uczniów do poszerzania wiedzy z wykorzystaniem źródeł obcojęzycznych i prezentowania jej na forum klasy, czytania czasopism i książek w językach obcych

- budowanie postawy etnorelatywizmu w wymiarze umożliwiającym adaptację do odmienności

- stosowanie metod i form nauczania stwarzających przestrzeń do współdecydowania i przyjmowania odpowiedzialności przez wspólne ustalanie celów nauki, rozwijanie swobody myślenia, wnioskowania i podejmowania decyzji, dostosowanie treści do zainteresowań i potrzeb uczniów

- wdrażanie działań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego wspierających uczniów w dokonywaniu wyborów wynikających z perspektywy własnego rozwoju, w tym również w kontekście wykorzystania i rozwijania kompetencji porozumiewania się w językach obcych

Uczestnicy pracują metodą rybi szkielet w 6 grupach, 40 min. Każda grupa szczegółowo analizuje jeden obszar działania. Grupy tworzą wspólną mapę myśli. Planują rozwinięcia głównych nurtów działań, podają przykłady. Prezentacja i interpretacja mapy. Dzielenie się doświadczeniami w rozwijaniu autonomii ucznia w procesie nabywania kompetencji porozumiewania się w językach obcych. Trener zwraca uwagę na różnorodność i potrzebę szerokiej otwartości.

▪ **Jak wspomagać szkołę w zakresie rozwijania kompetencji porozumiewania się uczniów i nauczycieli w językach obcych?**

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Metoda gwiazda pytań. Uczestnicy zastanawiają się i dyskutują tuż odpowiadając na pytania: co?, jak?, kto?, gdzie?, kiedy?, po co?. trener podsumowuje dyskusję zachęcając do rozwijania motywacji uczniów do rozwijania kompetencji porozumiewania się w językach obcych.

Literatura/wykaz przydatnych materiałów/stron internetowych:

- *Autobiografia spotkań międzykulturowych*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2011.
- Brophy J., *Motywowanie uczniów do nauki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
- *Europejskie Portfolio Językowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów*, Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2006 [online, dostęp dn. 26.09.2016].
- Karpińska-Musiał B., *Międzykulturowość w glottodydaktyce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2015.
- Klimowicz A. (red.), *Edukacja międzykulturowa. Poradnik dla nauczyciela*, Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2004 [online, dostęp dn. 01.10.2016].
- *Nauczanie wielojęzyczne*, „Języki Obce w Szkole”, nr 02/2015 [online, dostęp dn. 23.09.2016].
- Pawlak M. (red.), *Autonomia w nauce języka obcego – co osiągnęliśmy i dokąd zmierzamy?*, Wydział Pedagogiczno-Artystyczny UAM, Poznań–Kalisz–Konin 2008, Repozytorium Uniwersytetu A. Mickiewicza [online, dostęp dn. 06.06.2016].
- Scenariusze zajęć nt. wielokulturowości i praw cudzoziemców, Helsińska Fundacja Praw Człowieka [online, dostęp dn. 03.09.2016].
- Wilczyńska W., *Uczyć się czy być nauczonym? O autonomii w przyswajaniu języka obcego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999.

Moduł VI. Językowe kompetencje komunikacyjne jako ważny element kształtowania kompetencji porozumiewania się w językach obcych

Cel główny

Rozwój kompetencji porozumiewania się w językach obcych z wykorzystaniem językowych kompetencji komunikacyjnych.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- przedstawia metody i techniki nauczania języka obcego adekwatne dla III etapu edukacji, które kształtują kompetencję porozumiewania się w językach obcych
- wspiera nauczycieli w gromadzeniu i analizowaniu informacji dotyczących skuteczności stosowanych przez nich strategii, form i metod pracy
- interpretuje znaczenie ekspozycji na język, efektywnej korekty błędów językowych oraz zwiększania czasu przeznaczonego na swobodne wypowiedzi uczniów dla podnoszenia jakości nauczania języków obcych
- mobilizuje nauczycieli do doskonalenia ich warsztatu pracy związanego z rozwijaniem u uczniów językowych kompetencji komunikacyjnych
- inicjuje współpracę nauczycieli w zakresie dzielenia się dobrymi praktykami i obserwacji koleżeńskiej

Metody i techniki pracy: LdL, stacje zadaniowe, giełda pomysłów, wymiana doświadczeń

Czas trwania zajęć: 8 godzin

Przebieg szkolenia:

Trener przedstawia cele szkolenia.

- **Jak rozumiem pojęcie: językowe kompetencje komunikacyjne?**

Rozmowa w parach, 3 min./os., rozmowa w czwórkach, 2 min./os., prezentacja ustaleń zespołów na forum grupy. Trener zapisuje wnioski na plakacie, uczestnicy wspólnie ustalają znaczenie pojęcia.

- **Jaki wpływ mają językowe kompetencje komunikacyjne na kształtowanie kompetencji porozumiewania się w językach obcych?**

Dyskusja dydaktyczna, giełda pomysłów. Trener zapisuje pomysły na plakacie, wspólnie wszyscy porządkują i określają związek pomiędzy posiadaniem ogólnych kompetencji komunikacyjnych na rozwój umiejętności komunikowania się w językach obcych.

- **Metody i techniki stosowane w kształtowaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych na III etapie edukacyjnym**

Prezentacja i ćwiczenie metod na praktycznych przykładach rozwijania kompetencji porozumiewania się w językach obcych: uczenie się poprzez nauczanie (LdL), stacje zadaniowe, projekty językowe, lekcja odwrócona, debata oksfordzka, dyskusja, techniki dramy, symulacje.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Uczestnicy pracują w 4 grupach, opracowują po 2 rodzaje metod i technik. Prezentacja grup. Szczególną uwagę zwraca trener na uczenie się poprzez nauczanie (LdL) jako efektywnej metody rozwijania umiejętności komunikowania się w językach obcych.

- **Wspomaganie procesu nauczania i uczenia się języków obcych z wykorzystaniem nowoczesnych technologii i mediów, nowych typów interakcji językowych oraz wykorzystanie aplikacji edukacyjnych i narzędzi interaktywnych odpowiednich dla uczniów na III etapie edukacyjnym**

Wymiana doświadczeń uczestników szkolenia w stosowaniu narzędzi i technologii informatycznych w nauczaniu i uczeniu się języka obcego. Prezentacja uzupełniająca trenera ze zwróceniem uwagi na:

- eTwinning do rozwijania kompetencji językowych i międzykulturowych
- Hot Potatoes do tworzenia quizów w celu rozwijania kompetencji leksykalnej i gramatycznej
- Google Docs do wspólnego tworzenia tekstów w parach i grupach
- programy typu MS Movie Maker do edycji i tworzenia własnych materiałów audiowizualnych
- podcasty do rozwijania sprawności rozumienia ze słuchu.

- **Po czym poznać, że rozwijane są kompetencje porozumiewania się w językach obcych uczniów na lekcjach języka obcego?**

Zbieranie informacji:

- analiza planów pracy dydaktycznej pod kątem kształtowania kompetencji porozumiewania się w językach obcych
- identyfikowanie wskaźników efektywnej lekcji (proporcje czasu mówienia nauczyciela i ucznia, praca w parach/grupach, lekcja frontalna, zadania motywujące do aktywności, komunikacji i współpracy, formułowanie instrukcji i poleceń, wspieranie uczniów w realizacji zadań, udzielanie informacji zwrotnej)
- tolerancja dla błędu językowego, strategie korekty błędów wpisane w dyskurs lekcyjny (konwersacyjny wymiar korekty błędów językowych, autokorekta, korekta koleżeńska)
- sposoby zbierania informacji dotyczących wdrażania uczniów w planowanie procesu własnego uczenia się odpowiednio do stopnia zaawansowania językowego

Uczestnicy pracują w 4 grupach metodą stacji zadaniowych. Na przykładzie filmu prezentującego zajęcia edukacyjne języka obcego z uczniami każda grupa przygotowuje informacje dot. jednego obszaru monitorowania oraz przechodząc do poszczególnych stacji zadaniowych analizują zebrane informacje z punktu widzenia określonego na stacji: 1. nauczyciela uczącego, 2. ucznia, 3. obserwatora zewnętrznego w ramach koleżeńskiego spaceru edukacyjnego, 4. dyrektora szkoły sprawującego

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doskonalenia i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

nadzór pedagogiczny. Na zakończenie prezentacja wyników pracy grup i podsumowanie. Trener podkreśla znaczenie osiągania zakładanych wskaźników w procesie kształtowania kompetencji komunikowania się w językach obcych.

- **Jak wspomagać nauczyciela w rozwijaniu językowych kompetencji komunikacyjnych i kształtowaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych uczniów III etapu edukacyjnego?**

Przykłady:

- poszerzanie wiedzy na temat programów mobilności ponadnarodowych dla nauczycieli języków obcych, możliwościach uzyskania stypendiów i staży zagranicznych
- przedstawianie działalności przykładowych stowarzyszeń nauczycielskich i promowanie aktywności w stowarzyszeniach zraszających nauczycieli języków obcych
- prezentacja działalności i zasobów dydaktycznych Centrum Języków Nowożytnych w Grazu
- udział w szkoleniach organizowanych przez instytucje działające na rzecz podniesienia jakości kształcenia języków obcych

- **Znaczenie form wzajemnego uczenia się i metod pracy zespołowej nauczycieli w formach stacjonarnych i na odległość**

Dyskusja w kręgu. Trener zwraca uwagę na wzajemne wsparcie w procesie nauczania i uczenia się oraz formy budowania klimatu sprzyjającego rozwojowi osobistemu i grupowemu.

Refleksja uczestników nad własnym uczeniem się, potrzebami i możliwościami w kontekście rozwijania kompetencji komunikowania się w językach obcych.

Literatura/wykaz przydatnych materiałów/stron internetowych:

- Dryjska M., *Jak uczyć metodą stacji dydaktycznych? Charakterystyka metody i przykłady*, „Języki Obce w Szkole”, nr 2/2015 [online, dostęp dn. 18.06.2016].
- Fronckiewicz B., Kołodziejska J., *Obserwacja od A do Z. Praktyczne rozwiązania*, Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2011.
- Janowska I., *Podejście zadaniowe do nauczania i uczenia się języków obcych. Na przykładzie języka polskiego jako obcego*, Wydawnictwo Universitas, Kraków 2011.
- Karpeta-Peć B., *Otwarty, aktywny, samodzielny... Alternatywne formy pracy. Przewodnik dla nauczycieli języków obcych*, Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2008.
- Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2005.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

- Metoda LdL. Zajęcia dydaktyczne, Ośrodek Rozwoju Edukacji [film wideo] [online, dostęp, dn. 31.08.2016].
- Niemiec-Knaś M., *Metoda projektów w nauczaniu języków obcych*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2011.
- Orłowska E., *Uczenie się poprzez nauczanie – LdL, Lernen durch Lehren. Wskazówki do pracy metodą LdL* [online, dostęp dn. 16.06.2016].
- Petty G., *Nowoczesne nauczanie. Praktyczne wskazówki i techniki dla nauczycieli, wykładowców i szkoleniowców*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Sopot 2010.
- Tokarz D., *Wykorzystanie narzędzi TIK na lekcjach języka angielskiego na przykładzie projektów eTwinning*, „Języki Obce w Szkole”, nr 4/2012 [online, dostęp dn. 2.05.2017].
- Żylińska M., *Postkomunikatywna dydaktyka języków obcych w dobie technologii informacyjnych. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2007.

Moduł VII. Środowisko przyjazne kształtowaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych

Cel główny

Rozwój umiejętności organizowania warunków sprzyjających kształtowaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych.

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- ukazuje rolę środowiska szkolnego w motywowaniu uczniów do rozwijania kompetencji porozumiewania się w językach obcych
- pokazuje, jak kształtować w szkole klimat społeczny, który wpływa na rozwijanie kompetencji porozumiewania się w językach obcych w szkole ponadpodstawowej
- ustala możliwości aranżowania przestrzeni szkolnej w sposób sprzyjający rozwijaniu wskazanej kompetencji
- zna sposoby indywidualizacji nauczania oraz dostosowania wymagań do potrzeb i możliwości uczniów na III etapie edukacyjnym

Metody i techniki pracy: prezentacja, metoda 5Q, kaskadowy model diagnozy (diagnoza pogłębiona), SWOT, wymiana doświadczeń, giełda pomysłów

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Czas trwania zajęć: 8 godzin

Przebieg szkolenia:

Trener przedstawia cele szkolenia.

- **Co sprzyja kształtowaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych?**

Rozmowa w parach, 3 min./os., dyskusja w kręgu. Trener zapisuje wnioski na plakacie, podsumowanie dyskusji. Trener podkreśla znaczenie atmosfery sprzyjającej skutecznemu nauczaniu i uczeniu się.

- **Budowanie klimatu sprzyjającego skutecznemu rozwijaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych uczniów na III etapie edukacyjnym**

- kreowanie efektywnych sytuacji edukacyjnych i budowanie poczucia bezpieczeństwa uczniów
- motywowanie uczniów do rozwijania własnej kompetencji komunikacyjnej poprzez udzielanie informacji zwrotnej i wspieranie uczniów w realizacji zadań
- sposoby oceniania sprzyjające rozwijaniu kompetencji (m.in. strategię oceniania kształtującego)
- relacje uczeń–nauczyciel, uczeń–uczeń jako czynniki modelujące wzorce komunikacyjne
- znaczenie informacji zwrotnej

Uczestnicy pracują w 5 grupach analizując otrzymany obszar działań. Określają w zakresie swojego obszaru sposoby budowania klimatu sprzyjającego kształtowaniu kompetencji komunikowania się w językach obcych. Następnie stosują metodę 5Q odpowiadając na pytania:

- Co robić, aby osiągnąć cel?
- Czego robić więcej, aby osiągnąć cel?
- Czego robić mniej, aby osiągnąć cel?
- Co przestać robić, aby osiągnąć cel?
- Co zacząć robić, aby osiągnąć cel?

Prezentacja grup, podsumowanie.

- **Dostosowanie wymagań wobec uczniów do ich potrzeb i możliwości edukacyjnych, w tym rozwijanie sprawności językowych w zależności od społecznego i kulturowego kontekstu osobistego, otoczenia, potrzeb oraz zainteresowań uczniów**

Pogłębiona diagnoza w celu określenia stanu bieżącego dotyczącego potrzeb i możliwości uczniów. Może być wzmocniona metodą analiza SWOT. Forma pracy: rozmowa w parach, 5min./os. Wypowiedzi na forum, dzielenie się wnioskami i doświadczeniami. Następnie w tych samych parach uczestnicy

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

uzgadniają, co można zrobić, żeby dostosować wymagania wobec uczniów do ich potrzeb i możliwości, 5 min./os. Wypowiedzi na forum.

- **Organizacja warunków rozwijania kompetencji porozumiewania się w językach obcych uczniów na III etapie edukacyjnym: przestrzeni szkolnej, wyposażenie szkoły, wykorzystania technologii TIK, otwartości na współpracę i wzajemne uczenie się**
- **Co w tym zakresie może zrobić nauczyciel?**

- aranżacja przestrzeni w klasie, która wspiera językową aktywność uczniów (np. ustawienie stolików w sposób stymulujący dyskusję, pracę w parach/grupach) i ich aktywność poznawczą (materiały wizualne, mapy, wytwory pracy projektowej)

- wyposażenie pracowni językowej/biblioteki szkolnej w materiały autentyczne stanowiące wytwory kultury danego obszaru językowego

- wykorzystanie różnych środków dydaktycznych do rozwijania kompetencji porozumiewania się w językach obcych, np. tablicy interaktywnej, nagrań audio i wideo, materiałów dostępnych w Internecie (słowniki, podcasty, audycje) oraz programów telewizyjnych i radiowych w językach obcych

Dyskusja w 3 kręgach, każdy krąg dyskutuje nad jednym z otrzymanych form organizowania przestrzeni uczenia się, 6 min. Przedstawienie wniosków i refleksji na forum. Uczestnicy analizują realność pomysłów w kontekście potrzeb i możliwości swojej szkoły i uczniów.

- **Rola osoby wspomagającej w tworzeniu środowiska przyjaznego rozwijaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych w szkole ponadpodstawowej**

Dyskusja na forum, wymiana doświadczeń. Trener podsumowuje. Podkreśla znaczenie dobrej diagnozy potrzeb oraz odpowiedniego klimatu współpracy i wzajemnego uczenia się.

Literatura/wykaz przydatnych materiałów/stron internetowych:

- Black P., Harrison Ch., Lee C., Marshall B., William D., *Jak oceniać, aby uczyć*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2006.

- Costa D. i in., *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2003.

REALIZATOR PROJEKTU:

**Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor**

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

- Harmin M., *Jak motywować uczniów do nauki*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2015.
- Hattie J., *Widoczne uczenie się dla nauczycieli. Jak maksymalizować siłę oddziaływania na uczenie się*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2015.
- Jaroszewska A., *Budowanie przyjaznego środowiska wspierającego efektywną naukę języków obcych. Poradnik nie tylko dla nauczycieli*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2011.
- Komorowska H., *Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego. Kontrola – Ocena – Testowanie*, Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2002.
- *Ocenianie kompetencji językowych*, „Języki Obce w Szkole”, nr 03/2015 [online, dostęp dn. 27.09.2016].
- Sterna D., *Uczę (się) uczyć. Ocenianie kształtujące w praktyce*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2016.

Moduł VIII. Wspomaganie pracy szkoły w kształtowaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych

Cel główny

Rozwój umiejętności wspomaganie szkoły w rozwijaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- projektuje lub dostosowuje narzędzia diagnostyczne użyteczne w badaniu potrzeb rozwojowych szkoły
- zna lokalną politykę oświatową oraz potrzeby grup zainteresowanych rozwijaniem kompetencji dotyczącej porozumiewania się w językach obcych
- analizuje informacje niezbędne do formułowania celów rozwojowych oraz definiuje potrzeby szkoły na podstawie zebranych informacji
- tworzy warunki przyjazne uczeniu się we współpracy, buduje pozytywne relacje i motywację uczestników procesu wspomaganie
- planuje działania ewaluacyjne, definiuje wskaźniki efektywności, formułuje wnioski i rekomendacje dotyczące dalszych działań wspomagających

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Metody i techniki pracy: mapa źródeł informacji, drzewo decyzyjne, analiza SWOT, rybi szkielet, wyznaczanie celów metodą SMART, profil szkoły – planowanie z przyszłości, gwiazda pytań, harmonogram Gantta, koło priorytetów.

Czas trwania zajęć: 9 godzin

Przebieg szkolenia:

Trener przedstawia cele szkolenia.

- **Czym jest zmiana?**

Burza mózgów, prezentacja trenera.

- **Strategie wprowadzania zmian**

Prezentacja trenera, dyskusja na forum.

- **Formułowanie wizji jako obrazu przyszłości w przechodzeniu przez zmianę**

Uczestnicy dyskutują na forum nt. znaczenia wizji we wprowadzaniu zmiany, tworzą wspólną mapę źródeł informacji, zgłaszają swoje pomysły, przyklejają samoprzylepne karteczki na plakacie, analizują, uzasadniają powstały obraz. Trener odnosi do procesu wspomagania rozwoju szkoły. Wskazuje zmianę jako element rozwoju szkoły.

- **Jakie czynniki działają na rzecz zmiany, a jakie hamują?**

Analiza SWOT, praca w 2 grupach, 10min., prezentacja na forum.

- **Jak radzić sobie z oporem na zmiany?**
- **Jak komunikować się w zmianie?**

Analiza przypadku edukacyjnego wskazanego przez uczestników. Uczestnicy rozwiązują problem, trener uzupełnia, wspólnie wyciągają wnioski. Trener podsumowuje wskazując elementy procesu komunikowania się w zmianie.

- **Jak przeprowadzić diagnozę pracy szkoły?**

- etapy diagnozy

- źródła informacji

- metody i narzędzia

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doształcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabrieli Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Dobór i wykorzystanie narzędzi do diagnozowania pracy szkoły. Uczestnicy w 3 grupach przygotowują diagnozę symulowaną przy pomocy metody: drzewo decyzyjne, rybi szkielet, profil szkoły. Każda grupa prezentuje swoją diagnozę jednocześnie prezentując wykorzystaną metodę. Dyskusja dydaktyczna na bazie wypracowanych doświadczeń w module 1-2 szkolenia. Trener moderuje dyskusję w odniesieniu do wspomagania procesu rozwoju szkoły i z uwzględnieniem rozwijania kompetencji kluczowych uczniów oraz nt. celowości, zasadności i warunków stosowania poszczególnych metod. Podkreśla rolę osoby prowadzącej proces wspomagania w doborze metod i narzędzi diagnostycznych.

- **W jaki sposób dokonać analizy zasobów szkoły oraz potencjału rozwojowego nauczycieli w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych u uczniów?**
- **Gdzie i jak zastosować wnioski?**

- współpraca nauczycieli w zespołach

- współpraca z osobami zaangażowanymi w kształcenie i wychowanie uczniów na II etapie edukacyjnym (zespół wychowawczy, pracownicy biblioteki, nauczyciele przedmiotowi)

- współpraca z rodzicami

- uczenie się wzajemne nauczycieli (m.in. wymiana dobrych praktyk, materiałów, narzędzi, obserwacje koleżeńskie pod kątem strategii i metod kształtowania kompetencji kluczowych)

Praca w 4 zespołach, 20min. 2 grupy pracują metodą gwiazdy pytań, 2 grupy metodą „analiza SMART”. Prezentują swoje prace na forum. Trener zwraca uwagę na metody i na organizację kompleksowego wspomagania szkoły z udziałem przedstawicieli instytucji systemu wsparcia.

- **Planowanie działań szkoły na rzecz kształtowania kompetencji porozumiewania się uczniów w językach obcych**

- określanie celów

- metody planowania

Praca w 4 grupach. Uczestnicy planują wspomaganie szkoły ukierunkowanie na rozwój kompetencji kluczowych uczniów, tworzą harmonogram Gantta, 40min. Prezentacja prac, dyskusja na forum. Trener wskazuje na metodykę planowania i cechy dobrego celu w kontekście wspomagania szkoły w zakresie rozwijania u uczniów postaw innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej.

- **Czym jest wspólne uczenie się pracowników szkoły w procesie wspomagania?**

Metoda śnieżna kula, 10min. Ustalenie rozumienia wspólnego uczenia się pracowników szkoły poprzez indywidualne przemyślenia, aż po wspólną interpretację wszystkich uczestników szkolenia z wielokrotnym i wielokierunkowym analizowaniem i uzasadnianiem.

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

- **Uczenie się we współpracy - sieci współpracy i samokształcenia jako forma działań pomocna w procesie wspomagania szkoły**

Prezentacja platformy edukacyjnej ORE www.dodskonaleniewsieci.pl dyskusja dydaktyczna dotycząca roli sieci we wspomaganie i rozwoju zawodowym nauczycieli oraz metod pracy w sieci, które służą wspieraniu nauczycieli w kształtowaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych.

- **Coaching zewnętrzny i mentoring wewnątrzszkolny w rozwijaniu kompetencji kluczowych uczniów**

Ćwiczenia z zastosowaniem metod wzajemnego uczenia się, przykłady i ćwiczenia technik coachingowych, uczenie się we współpracy, metoda: strzała coachingowa, 5Q, 5 x dlaczego. Uczestnicy wykonują ćwiczenia z przykładami zastosowania w procesie wspomagania szkoły.

- **Co może zrobić szkoła, żeby rozwijać kompetencje komunikowania się uczniów w językach obcych?**

Metoda gadająca ściana, uczestnicy przyklejają na plakacie kartki z pomysłami. Opisy uszczegółwiają wypowiedzi. Trener porządkuje, wspólnie formułują wnioski.

- **Kto i jak może udzielić wsparcia we wprowadzaniu zmiany w szkole?**

Metoda world cafe, 30min., 3 stoliki eksperckie: PPP, PDN, BP. Dyskusja na forum, zebranie wniosków i zapisanie na plakacie jako elementu planu wspomagania.

- **Podsumowanie działań realizowanych w szkołach**

Uczestnicy planują etap podsumowania wspomaganie, którego celem jest rozwijanie postaw innowacyjności, kreatywności i umiejętności pracy zespołowej, analizują metody i narzędzia ewaluacji, sprawdzają ćwiczą metodę: koło priorytetów. Dyskusja na forum.

- **Rola i zadania osoby wspomagającej pracę szkoły w rozwoju**

Dyskusja podsumowująca i wyprzedzająca działania wspomagające szkołę w zakresie kształtowania postaw innowacyjności, kreatywności i pracy zespołowej. Trener kieruje rozmową i wspiera prezentacją z nakierowaniem na role i zadania osoby wspomagającej pracę szkoły, znaczenie relacji z dyrektorem szkoły, nauczycielami i ekspertami na poszczególnych etapach wspomaganie. Zwraca uwagę na sytuacje trudne, pułapki i błędy. Wnioski zapisywane są na wspólnym plakacie podsumowującym.

Autorefleksja nad gotowością uczestników szkolenia do prowadzenia procesu wspomaganie.

Literatura/wykaz przydatnych materiałów/stron internetowych:

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doskonalenia i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

- Informacje dotyczące zasad prowadzenia wspomagania szkół i organizowania sieci współpracy i samokształcenia wraz z materiałami szkoleniowymi, Ośrodek Rozwoju Edukacji [online, dostęp dn. 30.09.2016].
- Bridges W., *Zarządzanie zmianami. Jak maksymalnie skorzystać na procesach przejściowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2008.
- Kotter J., Rathgeber H., Mueller P., *Gdy góra lodowa topnieje. Wprowadzanie zmian w każdych okolicznościach*, Wydawnictwo Helion, Gliwice 2008.
- Kordziński J., *Nauczyciel, trener, coach*, Wolter Kluwer, Warszawa 2013.
- Szlęk A. (red.), *Pakiet edukacyjny Pozaformalnej Akademii Jakości Projektu. Część 5. Analiza potrzeb*, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji [online, dostęp dn. 10.09.2016].

Moduł IX. Planowanie rozwoju zawodowego uczestników szkolenia w zakresie wspomagania szkół

Cel główny

Rozwój umiejętności planowania własnego rozwoju zawodowego specjalisty ds. wspomagania rozwoju szkół.

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- charakteryzuje kompetencje, które powinna rozwijać osoba odpowiedzialna za wspomaganie szkół
- określa swoje mocne strony, które wykorzysta, wspomagając szkoły
- identyfikuje swoje deficyty, które utrudnią prowadzenie wspomagania szkół
- wyznacza kierunek rozwoju zawodowego i przygotowuje plan działania

Metody i techniki pracy: refleksja, autodiagnoza, planowanie, koło diagnostyczne, plan osobistego rozwoju.

Czas trwania zajęć: 7 godzin

Przebieg szkolenia:

Trener przedstawia cele i krótkie wprowadzenie do tematyki.

- **Jakie kompetencje potrzebne są do prowadzenia procesu wspomagania szkoły?**

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

Krótką dyskusją. Praca w 4 grupach, 15min., każda grupa analizuje jeden etap procesu wspomaganiania:

- diagnozowanie potrzeb szkoły
- ustalenie sposobów i planu działania
- realizacja procesu wspomaganiania
- podsumowanie, ocena przebiegu procesu wspomaganiania i jego efektów

Uczestnicy wykorzystują/odwołują się do wypracowanych planów wspomaganiania szkoły i stosują metody planowania procesu wspomaganiania szkoły, tworzą plakaty, prezentują je na forum. Trener moderuje dyskusję i ustaleniem wspólnych kompetencji na poszczególnych etapach procesu wspomaganiania, zostaje utworzona mapa kompetencji.

- **Jakie kompetencje posiadam? W jakim zakresie? Na jakim poziomie?**

Autorefleksja osobista, wykonanie notatek własnych, dobrowolne wypowiedzi na forum.

- **Moje zasoby i ograniczenia, które mają wpływ na prowadzenie procesu wspomaganiania w kontekście:**

- stosunek do wspomaganiania jako zadania (relacja ja – zadanie)
- stosunek do innych osób zaangażowanych w proces wspomaganiania (relacja ja – inni)
- postrzeganie siebie jako osoby wspomagającej (relacja ja - ja)

Autodiagnoza, koło diagnostyczne, wypowiedzi na forum, refleksja nad poszukiwaniem sposobów minimalizowania ograniczeń, wzmacniania i szerszego wykorzystania zasobów.

- **Jakie zasoby zewnętrzne mogą być pomocne dla osoby prowadzącej proces wspomaganiania?**

Rozmowa w parach, 2min./os., rozmowa w czwórkach, 5min., wypowiedzi na forum uczestników i trenera.

- **Indywidualne cele rozwojowe oraz cele rozwojowe własnej instytucji**
- **Plan własnego rozwoju w kontekście zadań stojących przed osobą prowadzącą wspomaganianie szkół**

Przygotowanie zarysu planu własnego rozwoju w obszarze wspomaganiania rozwoju szkoły, bazowanie na osobistych kontekstach, zasadach i ograniczeniach, otoczeniu. Dobrowolna prezentacja na forum,

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doształcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl

Projekt „Kompetentne wsparcie sukcesem szkoły” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

---

dyskusja. Trener podkreśla znaczenie planowania własnego rozwoju, wskazuje na różnorodne formy, wskazuje znaczenie rozwoju jednostki dla rozwoju jej instytucji w kontekście placówek systemu wspomagania i szkół.

▪ **Podsumowanie szkolenia**

Analiza aktywności całego szkolenia – 3 zjazdów (tematyka i zakres sesji, aktywności, narzędzia, zasoby), autorefleksja, runda wypowiedzi, ewaluacja szkolenia.

Literatura/wykaz przydatnych materiałów/stron internetowych:

- Boydell T., Leary M., *Identyfikacja potrzeb szkoleniowych*, Wolters Kluwer–Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2006.
- Hajdukiewicz M. (red.), *Jak wspomagać pracę szkoły? Poradnik dla pracowników instytucji systemu wspomagania*, z. 1. *Założenia nowego systemu doskonalenia nauczycieli*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2015 [online, dostęp dn. 16.09.2016].
- Ośrodek Rozwoju Edukacji, *Materiały szkoleniowe – Letnia Akademia SORE* [online, dostęp dn. 16.09.2016].
- Ośrodek Rozwoju Edukacji, *Materiały szkoleniowe – Zimowa Akademia SORE* [online, dostęp dn. 16.09.2016].

REALIZATOR PROJEKTU:

Ośrodek Szkolenia Doksztalcania i Doskonalenia Kadr Kursor
Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Kursor

ul. Gabriela Narutowicza 62, 20-013 Lublin
tel./faks 81 534 89 31, 81 534 57 26

www.kursor.edu.pl